

Stanovisko Komise pro cenné papíry ze dne 5. února 2002

Dotaz

Jestliže společnost změní formu akcií či sníží základní kapitál, akcionář nepředloží akcií k výměně, představenstvo ji proto postupem podle § 214 obchodního zákoníku prohlásí za neplatnou, zůstává její původní majitel akcionářem společnosti? Má i po prohlášení akcie za neplatnou nárok na vydání nově emitované akcie až do okamžiku jejího nuceného prodeje prostřednictvím obchodníka s cennými papíry?

Odpověď

V souladu s ustanovením § 214 odst. 2 obchodního zákoníku prohlásí představenstvo listinné akcie nebo zatímní listy, které přes výzvu nebyly předloženy ani v dodatečně lhůtě k výměně nebo k vyznačení nové jmenovité hodnoty, za neplatné. Přestože k tomuto dni zanikají cenné papíry, do kterých jsou inkorporována akcionářská práva, tato práva s listinami nezanikají. Dochází pouze k jejich vyčlenění z jedné listiny a následnému vtělení do listiny, kterou společnost emituje namísto listin nepředložených (jakási re-inkorporace práva do jiného cenného papíru).

Kdyby akcionářská práva zanikla, nebylo by je možné později vtělit do listin, jejichž zpeněžení následuje po prohlášení nepředložených listin za neplatné. Uvedenou konstrukci jednoznačně potvrzuje díkce příslušných norem obchodního zákoníku. Ustanovení § 214 odst. 3 obchodního zákoníku např. předepisuje, aby představenstvo oznámilo prohlášení akcií za neplatné "akcionářům, jejichž akcie nebo zatímní listy byly prohlášeny za neplatné...". Zákon tedy výslovně počítá s tím, že navzdory prohlášení akcií nebo zatímních listů za neplatné, zůstávají jejich původní majitelé nadále akcionáři společnosti.

Nové akcie nebo zatímní listy vydané namísto těch, které představenstvo prohlásilo za neplatné, se stávají majetkem těchto akcionářů, i když si je akcionáři nevyzvedli. To potvrzuje ustanovení § 214 odst. 4 obchodního zákoníku, podle kterého tyto akcie nebo zatímní listy "...prodá představenstvo prostřednictvím obchodníka s cennými papíry bez zbytečného odkladu na účet dotčené osoby...". Jiná konstrukce by nebyla možná. Kdyby s prohlášením nepředložených akcií nebo zatímních listů zanikla akcionářská práva jejich majitelů, kdo by byl v mezidobí akcionářem společnosti? Společnost sama? Tento závěr by byl neakceptovatelný.

Podobný proces reinkorporace není v právu cenných papírů neobvyklý. Běžně k němu dochází např. v okamžiku změny podoby cenného papíru ze zaknihované na listinnou. Středisko cenných papírů k určitému okamžiku zruší emisi zaknihovaných cenných papírů a práva inkorporovaná do zrušených cenných papírů se převtělí v listiny, které společnost emituje namísto zrušených cenných papírů. Majitelé zrušených cenných papírů se stávají majiteli nově emitovaných listinných cenných papírů, mají tedy až do okamžiku převodu vlastnictví na jinou osobu právo na jejich vydání, i když jsou v prodlení s jejich převzetím. Tuto zásadu Komise jednoznačně vyjádřila ve stanovisku k postupu společnosti při přeměně podoby cenného papíru ze zaknihované na listinnou ze dne 24. září 2001, na které lze v plném rozsahu odkázat.

Komise je přesvědčena, že závěry stanoviska jsou plně aplikovatelné na postup podle § 214 obchodního zákoníku. Akcionáři až do okamžiku veřejné dražby, popř. zpeněžení nově emitovaných akcií nebo zatímních listů na veřejném trhu, mají právo na jejich vydání, neboť zůstávají jejich majiteli a osobami oprávněnými z práv do nich vtělených.

Tím však není dotčeno právo společnosti na náhradu škody, kterou utrpěla tím, že marně učinila potřebné kroky směřující ke zpeněžení cenných papírů podle citovaného ustanovení. Následky prodlení akcionáře nesmí nést společnost, nýbrž sám akcionář. Akcionář by proto měl důkladně zvažovat, zda v pokročilé fázi procesu zpeněžování cenných papírů postupem podle § 214 obchodního zákoníku využije svého práva na vydání cenných papírů, anebo se spokojí s výtěžkem zpeněžení.